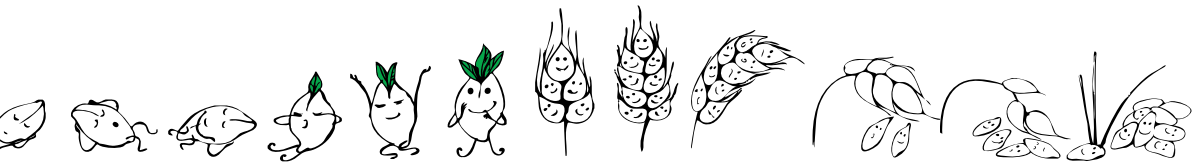

ЧОМУ ЗМІНЮЮТЬСЯ ПОРИ РОКУ?

Олена Крижановська

Казка про Зайчика і пори року

Маленький Зайчик народився навесні, коли сніг майже розтанув і лише де-не-де в темних ярах і в лісі збереглися сірі сніжні островки. Яскраво світило сонечко, навкруги весело щебетали пташки і дзюркотили дзвінкі весняні струмки.

Але маленького Зайчика все це не тішило. У нього не було братиків і сестричок, теплого житла, і він майже не знав своєї мами. Вона приходила лише погодувати Зайчика і знову надовго щезала, наказавши йому сидіти тихо, щоб не помітили хижакі. Зайчик бачив, що темні пагорби навколо з кожним днем щільніше вкриваються травою, і рослини прокидаються від зимової сплячки. Але Зайчик був ще дуже маленький і не знав, що на світі буває весна. Він сидів під кущем, на якому вже з бруньок вистрілили ніжні листочки. Сидів і сумував,

не помічаючи, як красиво навкруги. І тоді до нього підійшла ВЕСНА. Вона була прекрасна у своїх ніжно-смагдкових шатах кольору молодї трави. Весна взяла Зайчика на руки і зігрїла його ласкавим сонячним теплом.

— Чому ти сумуєш, маленький Зайчику? — запитала Весна. — Невже ти не знаєш, що навесні всі звірята радіють сонечку і першїй соковитїй травичцї? Поглянь, як хороше і тепло!

— Я не хочу зеленої травички, — сердито відповїв Зайчик. — І не хочу весни. Я не знаю, що це таке, але все одно не хочу!

Весна весело засміялася. Її смїх був наче пісня першого жайворонка і дзюркотїння лісового струмочка.

— Спочатку спробуй ось це, — сказала вона, посадивши Зайчика на вкритий першою травичкою і зігрїтий сонечком пагорб. — Не бїйся, поїж.

Зайчик обережно відкусив травинку, закрив очки і почав жувати. Схрумкав першу, потягнувся за ще однією травинкою, весело ворушив носиком і їв ще, ще і ще...

Весна залилася смїхом.

Коли Зайчик довідався, що таке зелена травичка, Весна повела його далї показувати свої володїння і відкривати Зайчиковї свої скарби. Він довідався, що у лісних струмочках тече смачна водичка, яка додає звірям і птахам сил після довгої зими. Він довідався, що

У розкішних пишних шатах Літо було напрочуд привабливе. Воно підійшло до Зайчика і привітно посміхнулося.

— Чому ти плачеш, маленький Зайчику?

— Тому що пішла Весна, і тепер я не їстиму зелену ніжну травичку з молодими листочками кульбаби.

— Спробуй мою, літню. Вона ще соковитіша і солодша. Влітку ти зможеш поласувати і кульбабою, і цикорієм, і пижмом, конюшиною, люцерною. Згодом дозрівають соняшники, злаки, кавуни і гарбузи. Хіба тебе це не радує?

— Ні! — рішуче відповів Зайчик. — Я не знаю, що таке „конюшина” і „гарбузи”, і я зовсім не хочу ані бачити їх, ані куштувати! Поверніть мені весну.

І Зайчик знову заплакав.

Літо підняло його сильними руками і притисло до грудей, які пашіли червневим сонячним теплом.

— Відпусти, відпусти, — пручався Зайчик. — Мені гаряче! Я не люблю тебе!

— А ти схожий на маленького кенгуру, яких я бачило, мандруючи у далеких південних краях, — сміючись відповіло Літо. — І лапки в тебе такі ж міцні, як у них. А стрибати через струмок ти вмієш?

Зайчик навіть плакати перестав і задумався.

Літо поставило його на вкритий буйною зеленню берег тихого лісного струмка. З того часу, як пішла Весна, струмки у лісі

— Літо повернеться. Але не так швидко. Зараз мій час, — пояснила Осінь.

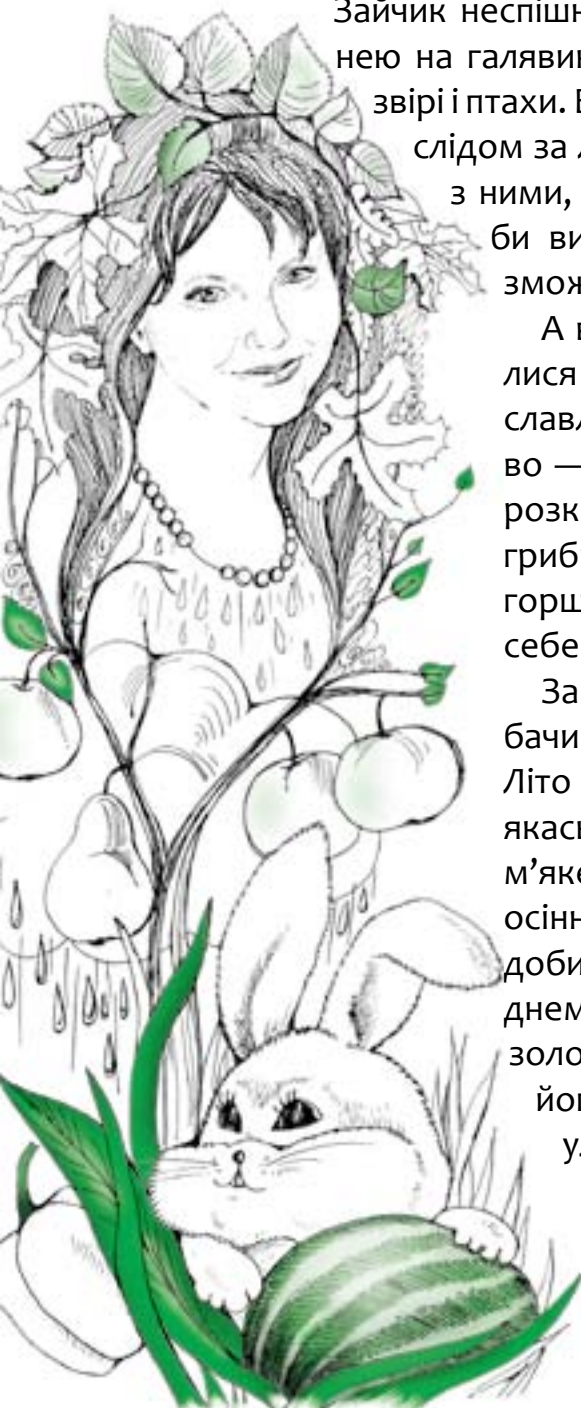
— А я не хочу твій, я хочу літо! — наполягав Зайчик.

Осінь дала йому спробувати білий гриб, соковиті пагони. Від горіхів Зайчик відмовився, зате їх прудко підхопила білочка.

Зайчик неспішно виліз з нірки і попрямував за нею на галявину. Там уже стовпилися всі лісні звірі і птахи. Багато птахів збиралися відлітати слідом за Літом. Зайчик хотів летіти разом з ними, але Осінь нагадала йому, що як би високо він не стрибав, летіти не зможе. Зайчик дуже засмутився.

А всі його лісові друзі, що залишилися у королівстві Осені, голосно прославляли її щедрість і красу. Особливо — білки-подружки, які збирали на розкішному килимі з золотого листя гриби, горіхи і жолуді і повними пригорщами відносили ці смаколики до себе додому.

Зайчик їх не розумів. Він не бачив нічого радісного в тому, що Літо пішло, а на його місці царює якась „жовта тітка”. Але поступово м'яке осіннє сонечко і багаті дари осіннього лісу йому припали до вподоби. Зайчик помітив, що з кожним днем холоднішає, він притискався до золоті мантії Осені, а вона зігрівала його і чарувала красою. Звичний улітку густий ліс дуже змінився і став майже прозорим. Листя на деревах жовтіло, а потім заси-

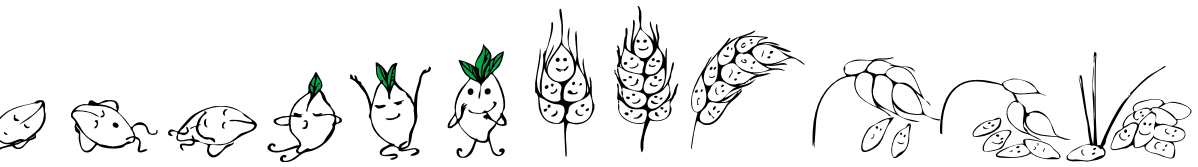

шкодував, що не має такої розкішної прикраси. Гордо розпушивши свій куций хвостик, він стрибнув на лід і поїхав на своїх міцних лапах, наче на гірських лижах. Так вони веселилися аж до вечора, і їм зовсім не було холодно.

Помалу Зайчик звик до Зими. Він дуже дивувався, чому замість дощу з неба летять пухнасті білі бджілки, які пекуче жалять холодом, якщо впадуть на ніс, а потім перетворюються на звичайну краплину води. Чому калюжі і озера стали твердими і такими слизькими? Чому вітер такий злий і холодний? Він приносить цілий рій снігових ос, виє, як голодний вовк, і намагається зірвати нову теплу шубку зайчика!

Ліс принишк. У нових білих одезах він здавався Зайчикові чужим і, головне, майже нічого було їсти. Зайчик думав, що рослини померли, не витримавши холоду, але Зима пояснила, що вони сплять. Врешті Зайчик навчився добувати їжу і в зимовому лісі. Білки-подружки ділилися з ним запасами, зібраними восени. Білки завжди роблять більші запаси, ніж можуть з'їсти. Птахи ласували ягодами горобини і шишками з верхівок дерев, куди Зайчик ніяк не міг дістатися. Але птахи

Клуб трьох Зернят

Я – Пустунчик. Всі думають, що я бешкетую, а я досліджую природу разом з моїми друзями – Лапунею та Розумником. Ми зернятка з одного Колоска!

Я – Розумник. Всі кажуть, що я багато знаю. Це тому, що я читаю газету для розумників та розумниць „КОЛОСОЧОК” та науково-популярний природничий журнал „КОЛОСОК”.

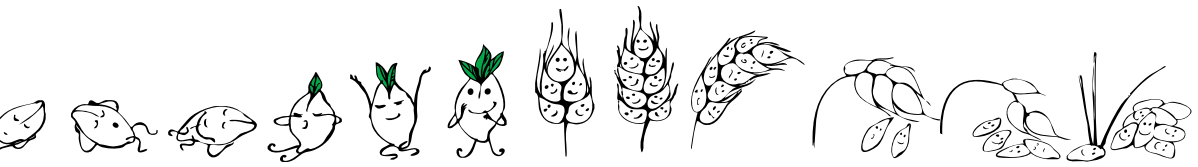

Я – Лапуня. Коли хлопці сперечаються, я намагаюся їх примирити, адже дослідники природи повинні бути розсудливими, спостережливими та наполегливими. Якось ми спробували з’ясувати, чому змінюються пори року...

Пустунчик: Знову осінь, знову до школи! Ось би завжди було літо... Цікаво, хто придумав зміну пір року?

Розумник: Зміна пір року – це явище природи, яке повторюється. З наближенням до зими висота Сонця над поверхнею Землі зменшується, а день стає коротшим.

Лапуня: Так, через те, що сонячні промені нагрівають Землю не однаково, змінюються пори року.

Секрети природи

У природі вже пахне весною

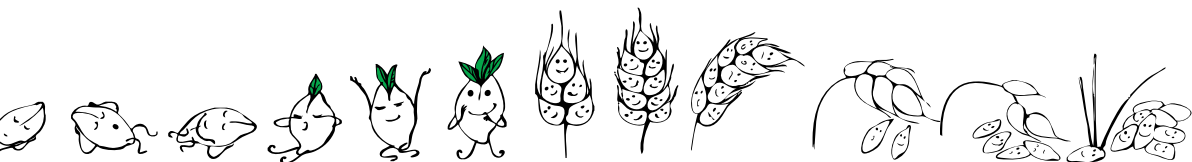
✿ **П**рилiт гракiв вiщує приход весни. Вони першi серед птахiв прилiтають до нас з пiвдня.

✿ **Ш**одня тривалiсть свiтлого часу доби збiльшується. 21 березня тривалiсть дня така ж, як ночi. Цей день називають днем весняного рiвнодення. Далi свiтлого часу буде ще бiльше.

✿ **Д**ля багатьох рослин зимовi морози не такi страшнi, як тривалi заморозки навеснi. Дерева потрохи прокидаються вiд сну, розпускаються бруньки. Вони можуть постраждати навiть вiд невеликих заморозкiв.

✿ **О**дне з найперших весняних явищ – сокорух у деревах. На зиму в коренях та у деревинi стовбура вiдкладається поживна речовина – крохмаль. Навеснi коренi вбирають з ґрунту талу воду, i крохмаль перетворюється на цукор. Пiднимаючись стовбуром, вода несе розчинений цукор до гiлок, бруньок, листкiв.

✿ **Ш**ойно пригрiє сонечко та зiйде снiг, зацвiтає мати-мачуха. Вона набирається сил та розцвiтає ще пiд снiгом, у своєму власному парничку. Рослина дихає, видiляючи тепло. Снiг навколо неї тане, i утворюється невеликий купол з тоненькою скоринкою льоду.

Правда й вигадки про зайця

Матеріали для проектної діяльності

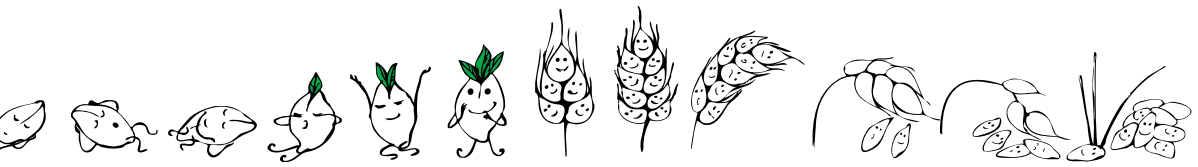
Заєць білий та заєць русак

На території України поширені два види зайців: заєць сірий, або заєць європейський, або русак (*Lepus europaeus*) – відносно звичайний; заєць білий (*Lepus timidus*) – рідкісний в межах України.

Обидва ці види є традиційними і у більшості регіонів України головними об'єктами полювання. У зв'язку з малою чисельністю зайця білого в нашій країні цей вид занесений до Червоної книги України. На жаль, у зимовий час, коли проводяться полювання, ці два види дуже схожі у польових умовах.

Взимку неважко розібратись, де білий, а де русак, влітку ж обидва зайці невизначеної рудо-бурої масті. І щоб впевнитись, з ким ви маєте справу, погляньте на хвости – посеред куцого хвоста русака і взимку, і влітку красується чорна смужка.

Білий заєць, названий так за звичку вдягатися на зиму в білосніжну шубу, – переважно мешканець лісу. Щоправда, він не проти завітати і в тундру або степ. А ось русак колір хутра взимку практично не змінює, він любить відкриті простори південніше лісової зони. Русаки тісняться до сіл. Взимку в лісі їм голодно, та й бігати важко: на квадратний сантиметр його лапи припадає 16–18 г. А білий заєць по пухкому лісовому снігу

Завдання від Зернят

Завдання від Розумника

- Знайди у казці ознаки кожної пори року.
- Що робить Зайчик навесні, влітку, восени, взимку?
- Уважно розглянь Зернят на логотипі газети „КОЛОСОЧОК” вгорі сторінки. Склади казку про річний цикл життя Зернятка.

Чомучник Лапуні

- Розмалюй малюнки у книжці. Які кольори ти обрав для кожної пори року? Чому?
- Склади казки про те, як Осінь, Зима, Весна та Літо готували собі шати. Які подарунки вони принесли звірятам та людям?

Лабораторія Пустунчика

„Увійди в картину”

- На форзацах книжки знайди весняний, зимовий, осінній та літній пейзажі. Уважно розглянь їх та уяви, що ти знаходишся на природі.
- Опиши барви осені, звуки весни, запахи літа, доторкнись до предметів зимового пейзажу.